

Tusculanae Disputationes, I og III

Gloser

SH, marts 1999

I, §§ 70–75

§ 70

memoria (A) *f.1* erindring
inventio (–onis) *f.3* kreativitet
motus (U) *m.4* tankeflugt
virtus (–tutis) *f.3* dyd, kompetence
adgnosco (adgnosċere), adgnovi, adgnotum *3*
erkender
adgnosco er futurum imperativ
adfero (adferre), adtuli, adlatum *3* bringer,
giver grunde for
alias *adv.* ved en anden lejlighed
proprius (A/O) *adj.* særegen, specifik
facio (facċere), feci, factum *3* gør,
forestiller mig
igneus (A/O) *adj.* af ild
spirabilis *adj.3* af ånde
nihil ad id (attinet) *vending*
har intet med sagen at gøre
ago de aliquā re (agċere), egi, actum *3*
forhandler om, diskuterer
video (vidċere), vidi, visum *2* ser, tænker på
noris = noveris

§ 71

cognitio (–onis) *f.3* erkendelse
plumbeus (A/O) *adj.* af bly, tungnem
quin *konj.* om at (se grammatikken)
conresco (–cresċere), –crevi, –cretum *3*
vokser sammen med
copulatus (A/O) *adj.* sammenknyttet
coagmento (coagmentāre) *1* limer til
duplex (duplicis) *adj.3* dobbelt, tvetydig
quod cum ita sit *vending*

da det nu forholder sig sådan
secerno (–cernċere), –crevi, –cretum *3* adskiller
discerpo (discerpċere) *3* splitter ad
distraho (–trahċere), –traxi, –tractum *3*
trækker i forskellige retninger
intereo (interċere), –ii, –itum *4*
går til grunde, går under
interċitus (U) *m.4* undergang
discessus (U) *m.4* bortgang
secretio (–onis) *f.3* udsondring
diremptus *m.4* adskillelse
iunctio (–onis) *f.3* forbindelse, forenende kraft
teneo (tenċere) *2* holder (sammen)
ratio (–onis) *f.3* grund
adduco (–ducċere), –dixi, –ductum *3*
motiverer
patronus (O) *m.2* vejleder i retssag
iudicium (capitis (af caput, n.3)) (O) *n.2*
retssag (hvor man risikerer livet)
supplex (–icis) *adj.* ydmyg, krybende
adhibeo (adhibċere) *2* benytter mig af
contumacia (A) *f.1* trodsighed
superbia (A) *f.1* arrogance
supremus (A/O) *adj.* sidst
dissero (–serċere), –serui, –sertum *3* taler (om)
mortiferus (A/O) *adj.* dødbringende
trudo (trudċere) *3* driver frem, tvinger frem

§ 72

cursus (U) *m.4* løb, bane
vitium (O) *n.2* last
contamino (contamināre) *1.* forurener
caecatus (A/O) *adj.* forblindet
domesticus (A/O) *adj.* privat
flagitium (O) *n.2* forbrydelse

inquinō (inquināre) 1 gør beskidt
 violō (violāre) 1 mishandler
 fraus (fraudis) f.3 bedrageri
 inexpiabilis adj.3 som aldrig kan sones
 concipio (-cipere), -cepi, -ceptum 3 begår
 devius (A/O) adj. afsides
 seclusus (A/O) adj. adskilt
 integer (A/O) adj. uberørt
 castus (A/O) adj. ren, kysk
 contagio (-ionis) f.3 kontakt, berøring
 sevoco (sevocāre) 1 kalder bort
 imitor (imitāri), imitatus sum 1.dep.

efterligner

proficiscor (-ficisci), profectus sum 3.dep.

rejser, kommer

pateo (patere), patui, — 2 er, ligger åben

73

cygnus (O) m.2 svane
 dico (dicere) 1 indvier
 divinatio (-ionis) f.3 spådomsevne
 usu venit af usus i abl. + venire: indtræffer
 sol deficiens m.3 den formørkede sol
 aspectus (U) m.4 synsevne
 acies (E) f.5 skarphed
 non numquam adv. ikke aldrig = ofte
 hebesco (hebescere), —, — 3 sløves
 contemplor (contemplari) 1.dep. overvejer
 dubitans (-ntis) adj.3 tvivlrådig
 circumspectans (-ntis) adj.3 påpasselig
 haesitans (-ntis) adj.3 tøvende
 reverens (-ntis) adj.3 frygtende
 ratis (ratis) f.3 tømmerflåde
 vehor (vehi), vectus sum 3.dep. færdes, kører,
 sejler osv.

§ 74

Cato (Catonis) m.3 Marcus Porcius Cato
 (95–46 f.Kr.)
 nanciscor (nancisci), nactus sum 3.dep. får
 iniussu suo abl. uden ens befaling
 demigro (demigrare) 1 flytter væk
 ne ille me Dius Fidius [iuvet] ed
 så sandt hjælpe mig troskabens gud!

vinclum (O) n.2 lænke
 carcer (carceris) n.3 fængsel
 magistratus (U) m.4 øvrigheds-person
 commentatio (-ionis) f.3 overvejelse, øvelse

§ 75

res familiaris f. formue, jordisk gods
 minister, -a m.2/f.1 hjælper
 famula (A) f.1 slavinde
 secerno (-cernere), -crevi, -cretum 3
 skiller fra
 quare konj. derfor
 commentor (-mentari) 1.dep. overvejer
 illuc pron. dertil
 tardo (tardare) 1 forsinker
 compes (compedis) f.3 fodlænke
 vinctus (A/O) adj. bundet
 lamentor (lamentari) 1.dep. klager over

III §§ 13–21, 32–38, 46–47

§ 13

quidem adv. virkelig, endda
 aegritudo (-dinis) f.3 mismod
 pono (ponere), posui, positum 3 anbringer,
 siger
 perturbatio (-ionis) f.3 forstyrrelse
 astringo (-stringere), -strinxi, strictum 3
 komprimerer
 argumentum (O) n.2 bevisførelse
 institutum (O) n.2 sædvane
 vagor (vagari) 1.dep. udbreder mig

§ 14

fidens (-entis) adj.3 fortrøsningsfuld
 confidens (-entis) adj.3 selvsikker
 consuetudo loquendi f.3 + gerundium
 sprogbrug
 ductus (A/O) adj. afledt
 confido (confidere), confisus sum 3.semidep.
 stoler på

laus (laudis) *f.3* ros
 discrepo (-crepĕre), -crepui, — 1 adskiller
 mig fra
 atqui *konj.* men
 impendo (impendĕre) 2 truer, er tæt på
 veri simile est *vending* det er sandsynligt
 infractio (-ionis) animi *f.3* modløshed
 demissio (-ionis) *f.3* nedslåethed
 timiditas (-atis) *f.3* frygtsomhed
 ignavia (A) *f.1* passivitet

§ 15

magni animi (gen.) esse *vending*
 være ved godt mod
 invictus (A/O) *adj.* ubesejret
 despicio (-spicĕre), -spexi, -spectum 3
 ser ned på, ser stort på
 infra *præp.m.akk.* under
 adficio (aliquā re) 3 rammes,
 påvirkes af noget
 efficio (-ficĕre), -fici, -fectum 3 udvirker
 quem ad modum *præp.led* ligesom
 conturbatus (A/O) *adj.* forstyrret, betændt
 probe *adv.* rigtigt, ordentligt
 fungor (fungi), functus sum 3.*dep.* udfører
 munus (muneris) *n.3* opgave
 status (U) *m.4* (normal) tilstand
 perturbatio (-ionis) *f.3* forstyrrelse
 vaco (vacāre) 1 er foruden (aliqua re)

§ 16

veri similis *gen.* + *adj.3* sandsynlig
 temperans (-ntis) *adj.3* selvbehersket
 sōphrona *gr. adj. i akk.ental* mådeholden
 sōphrosynĕn *gr. subst. i akk.ental* mådehold
 tum...tum *adv.* snart...snart
 moderatio (-ionis) *f.3* mådehold
 non numquam *neg.+ adv.* af og til
 haud scio an *neg.+ verbum + konj.* jeg ved
 ikke rigtig om ikke
 frugalitas (-tatis) *f.3* retskaffenhed
 angustus (A/O) *adj.* snæver
 valeo (valĕre) 2 har en betydning

frugi *adj.indekl.* retskaffen
 khrĕsimous *gr. adj. i akk.flertal* nyttig
 latus (A/O) *adj.* bred
 abstinentia (A) *f.1* uegennytte
 usitatus (A/O) *adj.* almindelig, gangbar
 ablabeian *gr. subst. i akk.* uskyld
 adfectio (-ionis) *f.3* indstilling
 angustiae (A) *f.1.plur.* indskrænkning
 teneo (tenĕre), tenui, — 2 holder, begrænser
 Lucius Piso *egennavn* Lucius Calpurnius Piso
 Frugi (konsul 133)
 tanto opere *adv.* så meget, i så høj grad

§ 17

nec qui ~ nec is qui
 praesidium (O) *n.2* vagtpost
 ignavia (A) *f.1* slaphed
 temeritas (-atis) *f.3* letsindighed
 proprium (O)(af *adj.* proprius) *n.2* særkende
 adpetens (-ntis) *adj.3* begærlig
 sedo (sedāre) 1 dæmpe
 adversans (-ntis) *adj.3* som modsætter sig
 moderatus (A/O) *adj.* velafpasset
 constantia (A) *f.1* uforanderlighed

§ 18

nequitia (A) *f.1* nedrigthed
 nequisquam, -quae-, -quic- *pron.indef.* ingen
 som helst
 nihili (af nihil) *prisens gen.* af ingen værdi
 constans (-ntis) *adj.3* ligevægtig
 quietus (A/O) *adj.* rolig
 inscite *adv.* ubegavet
 Heracleotes *adj.3* fra Herakleia (by ved
 Sortehavet)
 Dionysius fra Herakleia 328-248 f.Kr. Stoisk
 filosof
 cor (cordis) *n.3* hjerte
 penitus *adv.* dybt nede
 turgesco (turgescĕre) 3 svulmer, bliver vred
 decus (decoris) *n.3* pryde
 orbatus (A/O) *adj.* berøvet (aliquā re)

§ 19

adfectus (A/O) *adj.* “bragt i stilling”
tumor (-oris) *m.3* hævelse, hævet tilstand
quispiam, quae-, quod- *pron.indef.* hvilken
som helst
tumidus (A/O) *adj.* hævet
turgidus (A/O) *adj.* opsvulmet
tumeo (tumēre), tumui, — 2 svulmer,
er i oprør
laedo (laedēre), laesi, laesum 3 skader
inuro (-urēre), -ussi, -ustum 3 indbrænder,
påfører
consequor (-sequi), -secutus sum 3. *dep.* opnår
magno opere *adv.* meget, i høj grad
alienus (A/O) *adj.* som tilhører en anden, en
andens

§ 20

misericordia (A) *f.1* medlidenhed
invidentia (A) *f.1* misundelighed
invidia (A) *f.1* misgunst, ugunst
invideo (-vidēre), -vidi, -visum 2 ser skævt
til (aliquem); misunder (alicui)
nomen invidiae (*gen.*) ordet ‘invidia’
ambiguus (A/O) *adj.* tvetydig
nimis *adv.* alt for meget
intueor (intuēri), intuitus sum 2. *dep.*
betragter
Melanippus (O) *m.2* titlen på et stykke af
Accius
liber (O) *m.2* barn (normalt kun i flertal)
praeclare *adv.* fremragende
Accius (O) *m.2* romersk digter (170–86 f.Kr.)
consuetudo (-dinis) *f.3* sprogbrug
audax (audacis) *adj.3* dristig

§ 21

misereor (miserēri), miseritus sum 2. *dep.*
ynkes
doleo (dolēre) 2 føler smerte (over: aliquā re)
res adversae *f.plur.* modgang
res secundae *f.plur.* medgang
Theophrastus (O) *m.2* filosof (371–287 f.Kr.),

Aristoteles’ elev
interitus (U) *m.4* undergang, død
Callisthēnes *m.3* historiker (død 327),
Aristoteles’ nevø
sodalis *m.3* kammerat
Alexander (O) *m.2* Aleksander d. Store
(356–323 f.Kr.)
res prosperae *f.plur.* succes
ango (angēre) 3 ængstes (over: aliquā re)
aegre fero (ferre), tuli, latum 3 tager mig
(noget) nær

§ 32

subtilis *adj.3* nøjagtig
provisus (A/O) *adj.* forudset
inveterasco (-rascēre), -ravi 3 bliver indgroet
vetustas (-atis) *f.3* alder
praemeditatus (A/O) *adj.* som er blevet
forberedt
meditatio (-tionis) *f.3* overvejelse
odiosus (A/O) *adj.* modbydelig
adversum (O) *n.2* modgang, uheld
miseria (A) *f.1* elendighed

§ 33

levatio (-ionis) *f.3* lindring
avocatio (-ionis) *f.3* bortkaldelse
molestia (A) *f.1* ubehagelighed, besvær
revocatio (-ionis) *f.3* tilbagekaldelse
hebes (hebētis) *adj.3* sløv
acies (E) *f.5* spids, tankens skarphed
cano (canēre), canui, cantum receptui 3 blæser
til tilbagetog
contrecto (contrectāre) 1 vælter mig i
praeteritus (A/O) *adj.* tidligere
refertus (A/O) *adj.* fuld (af: aliquā re)

§ 34

male *adv.* forkert, uden grund
praemeditatio (-ionis) *f.3* forudgående
overvejelse
obtundo (-tundēre), -tudi, -tusum 3 svækker
elevo (elevāre) 1 mindsker

meditatio (-ionis) *f.3* overvejelse
condicio (-ionis) *f.3* betingelse, livsvilkår
maereo (maerēre) *2* sørger
rerum natura *f.5 + f.1* naturens orden
vel + superlativ *adv.* så ... som muligt
munere (abl.) fungor (fungi), functus sum
3.dep. udfører en opgave
uterque, utra-, utrum- *pron.dem.* begge,
'to ting'
consequor (consequi), consecutus sum *3.dep.*
opnår
officio (abl.) fruor (frui), fruitus sum *3.dep.*
nyder en opgave
adversibus casibus *abl.plur.* i modgang
triplex (-icis) *adj.3.* tredobbelt
extenuo (extenuāre) *1* svækker
diluo (diluere), dilui, dilūtum *3* fortynder
culpa (A) *f.1* skyld
praesto (-stāre), -stiti, -stātum) *1* sætter
igang, tager ansvar for

§ 35

revocatio (-ionis) *f.3* bortkalden
contueor (-tuēri), -tuitus *2.dep.* betragter
fodico (fodicāre) *1* piner
dissimulatio (-ionis) *f.3* ligegyldighed
oblivio (-ionis) *f.3* glemsel
lacero (lacerāre) *1* flænser
vexo (vexāre) *1* hærger
stimulus (O) *m.2* pigkæp
adhibeo (adhibēre) *2* kommer med
obliviscor (oblivisci), oblitus sum *3.dep.*
glemmer (alicuius rei)
auxilium (O) *n.2* hjælp
extorqueo (-torquere), -torsī, -tortum *2* river
til mig
[auxilium] inveterati doloris *gen.* 'nemlig den
hjælp der består i at vænne sig til smerten'
tardus (A/O) *adj.* sen, langsom
sentio (sentire) *4* mener

§ 36

succumbo (succumbere) *3* bukker under
cedo (cedere), cessi, cessum *3* går, viger for
pervello (-vellere), -velli *3* napper
pungo (pungere), punxi, punctum *3* stikker,
prikker
princeps (-ipis) *adj. og subst.3.m.* først, fører
tanto animo sum *abl.* er ved så godt mod
temperantia (A) *f.1* mådehold
moderatio (-ionis) *f.3* selvbeherskelse
frugalitas (-atis) *f.3* retskaffenhed
turpis *adj.3.* hæslig
nequiter *adv.* skændigt
ecfeminatus (A/O) *adj.* kvindagtig
minimum loci *neutrum nom. + gen.* den
allermindste plads
alienus (A/O) *adj.* fremmed, som tilhører
en anden
adpeto (-petere), -petivi, -petitum *3* stræber
efter
mortalis *adj.3.* dødelig
natus *perf.partcp.* født
graviter fero (ferre), tuli, latum *3* tager
(noget) tungt
aliquid utendum accipio *vending* modtager
noget til låns

§ 37

contentus (A/O) *adj.* tilfreds med (aliquā re)
quo modo... sic etiam *adv.* ligesom...
således også
extrinsecus *adv.* udvendigt
religatus (A/O) *adj.* bundet fast
complector (-plectari) *1.dep.* omfatter
aliunde *adv.* andetstedsfra
pareo (parere) *2* adlyder
eo facilius quod *adv. + rel.pron.* så meget
lettere som
aliquid in malis pono *vending* regner noget for
et onde
num quid est aliud? *vending* er der noget
andet (som jeg har oversat)?
interpretor (-pretari) *1.dep.* fortolker

§ 38

acricūlus (A/O) *adj.* lidt spidse
Zeno (-onis) *m.3* Zenon fra Sidon, født ca.
150 f.Kr., epikuræisk filosof i Athen
acutus (A/O) *adj.* skarpsindig
contendo (-tendēre), -tendi, -tentun *3* påstår
intervenio (-venīre), -veni, -ventum *4*
kommer imellem
sin *konj.* men hvis
productus (A/O) *adj.* langvarig
iucundus (A/O) *adj.* behagelig
percipio (-cipēre), -cepi, -captum *3*
modtager, nyder

quid? *pron.interrog.* hvorfor?
lex frumentaria *f.* lov om uddeling af korn til
fattige
lege lata (af fero) *abs.abl.* da loven var
vedtaget
animum adverto (-vertēre), -verti *3*
bemærker
contio (-ionis) *f.3* forsamling af folket
qui *abl. af pron.interrog.* hvordan
mihi consto (-stare), -steti *1* er konsekvent
dissvadeo (-svadēre), -svasi, svasum *2* taler
imod
nolim *konj. af nolo* ville helst ikke
bona (O) *n.plur.* formue
viritim *adv.* mellem borgerne

§ 46

libidinosus (A/O) *adj.* udsvævende, liderlig
severus (A/O) *adj.* streng
praeclarus (A/O) *adj.* fremragende, flot
acumen (-inis) *n.3* skarpsindighed
agitur de *vending* det drejer sig om
(de aliquā re)
pono (ponēre), posui, positum *3* anbringer,
fastslår
complexus (U) *m.4* omfavnelse
fingo (fingēre), finxi, fictum *3* opdigter
refello (-fellēre), -felli *3* gendriver
aliquid laboro *vending* anstrenger mig for
noget

§ 47

peccatum (O) *n.2* fejltagelse
modo *adv.* for et øjeblik siden
suspicio (suspiciāri) *1.dep.* aner, forestiller mig
titillo (titillāre) *1* pirrer
adipiscor (adipisci), adeptus sum *3.dep.* opnår

§ 48

C. Gracchus *m.2* Gajus Gracchus, folketribun
123 og 122 f.Kr.
largitio (-ionis) *f.3* pengeuddeling
effundo (-fundēre), -fudi, -fusum *3* bortødsler
aerarium (O) *n.2* statskassen i Rom